

AKTUÁLNÍ INFORMACE Z ÚOHS V OBLASTI ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK

**Porada Ministerstva vnitra
s tajemníky obecních úřadů obcí
s rozšířenou působností**

Mgr. Michal Kobza
ředitel Odboru veřejných zakázek I
Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
23. 3. 2021

Struktura prezentace

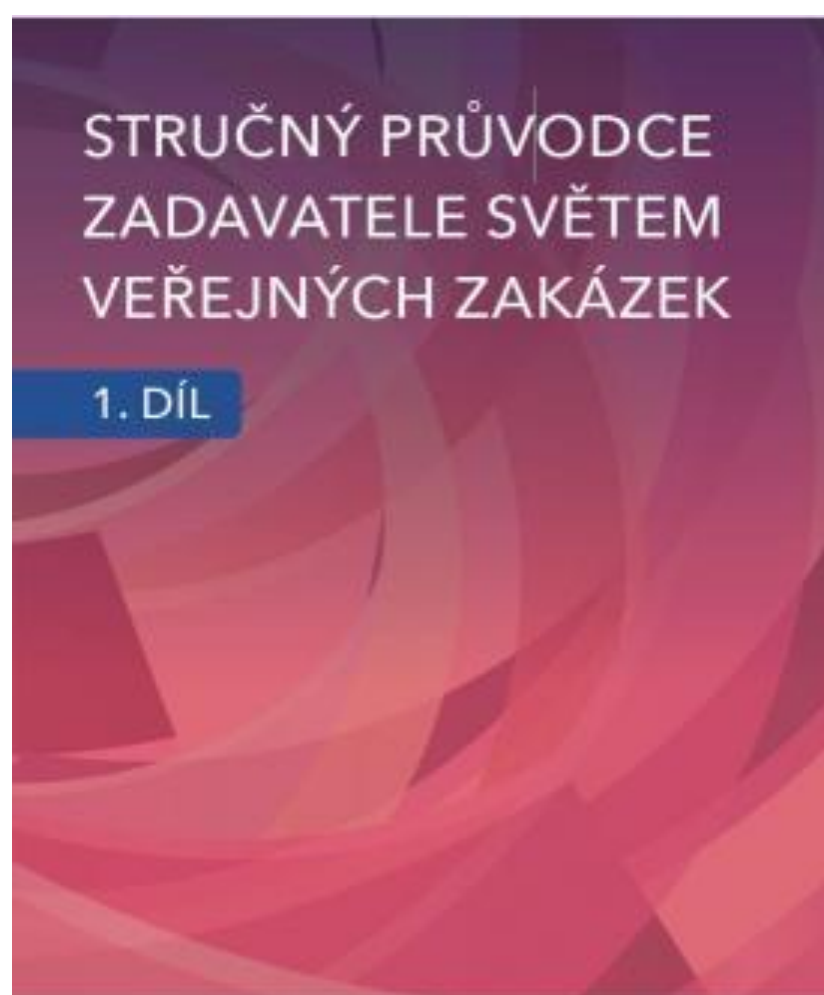
- Úvod
- Odpovědné veřejné zadávání
- Legislativní vývoj a očekávání do budoucna
- Jak se vyhnout pochybením při zadávání veřejných zakázek?

Úvod

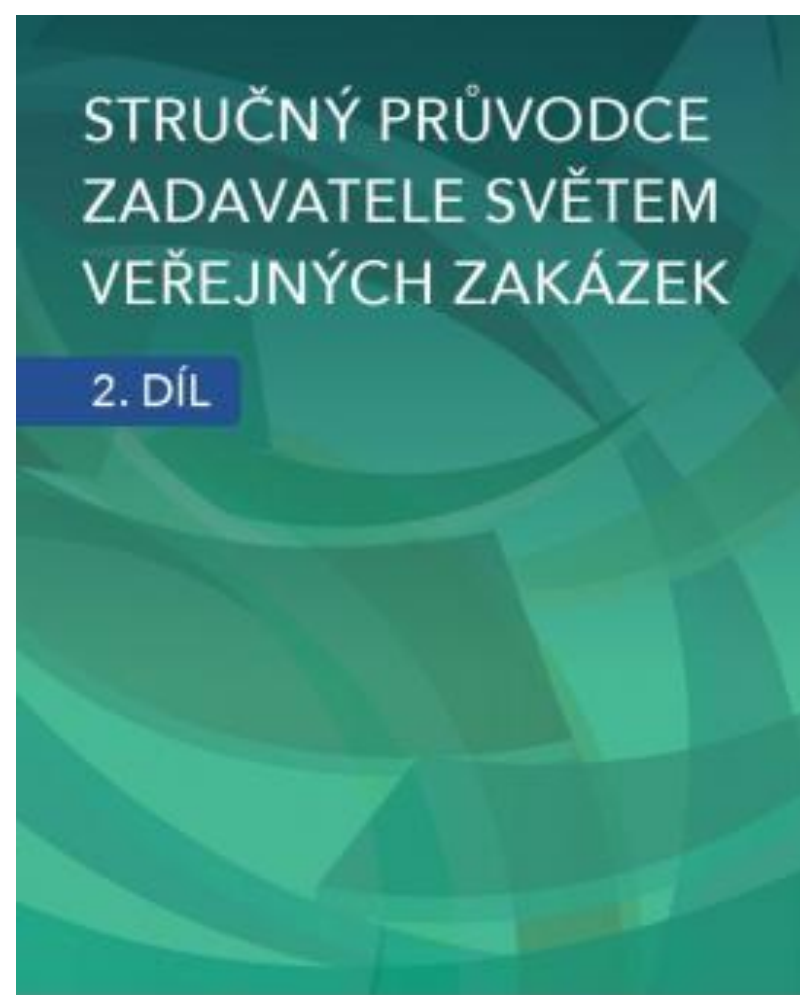
- Rozsah agendy ÚOHS v oblasti dozoru nad zadáváním VZ v roce 2020 významně vzrostl.
- ÚOHS v I. stupni zahájil **celkem 399 správních řízení**, což je o 45 více než v 2019 (o 12,7 %).
- Oproti roku 2019 **došlo k nárůstu počtu podaných návrhů z 232 na 280** (o 20,6 %).
- **ÚOHS obdržel 435 podnětů dle § 42 správního řádu, což je o 95,9 % více než v roce 2019 a dokonce o 343 % více než v roce 2018, ale....**
- **....počet správních řízení zahájených z moci úřední poklesl o 2,4 %.**
- ÚOHS vydal **377 rozhodnutí** (rozhodnutí v I. stupni, kterým bylo skončeno řízení v I. stupni)
- ÚOHS vydal **1456 ostatních rozhodnutí** (rozhodnutí o předběžném opatření a všechna další rozhodnutí jako např. stanovování lhůt pro provedení úkonů účastníků řízení, rozhodování o námitce podjatosti, rozhodování o účastenství v řízení, ustanovování znalců a rozhodování o znalečném, rozhodování o odmítnutí žádosti o nahlédnutí do správního spisu apod.).
- ÚOHS v roce 2020 **ukončil 9 kontrol.**
- Průměrná **lhůta** pro vydání rozhodnutí **v I. stupni – 38,8 dnů;**
v II. stupni 53 dnů; urychlení předávání věcí z I. stupně na II.

Úvod

- ÚOHS není jen represivní orgán, ÚOHS je iniciativní i v osvětové a metodické činnosti.
- **Stručný průvodce zadavatele světem veřejných zakázek**
 - 3 díly, první 2 vydány v r. 2019, poslední v březnu 2020

INFORMAČNÍ LIST 2/2019

INFORMAČNÍ LIST 3/2019

INFORMAČNÍ LIST 1/2020

Úvod

■ Stručný průvodce zadavatele světem veřejných zakázek

- 1. díl http://www.uohs.cz/download/Informacni_listy/2019/Infolist_2019_02.pdf
 - (co je zadávání, co je veřejná zakázka, základní zásady, předmět veřejné zakázky, předpokládaná hodnota, režim)
- 2. díl
http://www.uohs.cz/download/Informacni_listy/2019/Infolist_2019_03_pruvodceVZ_II.pdf
 - (zadávací dokumentace, kvalifikace, hodnocení)
- 3. díl
http://www.uohs.cz/download/Informacni_listy/2020/2020_01_infolist_pruvodce3.pdf
 - (průběh posuzování a hodnocení nabídek, ukončení zadávacího řízení, ochrana proti nesprávnému postupu zadavatele, zakázkový checklist)

Úvod

- **Nová aktivita ÚOHS - metodické dny ÚOHS v oblasti veřejného zadávání**
 - pravidelná setkání pořádaná ÚOHS cca 6x ročně
 - každý metodický den bude zaměřen na specifické téma
 - 1. metodický den se uskutečnil 18. 3. 2021
 - Téma: *Vymezení předmětu veřejné zakázky, a to i při zohlednění nově stanovené základní zásady v § 6 odst. 4 ZZVZ a požadavků na kvalifikovanost dodavatelů*
 - Přes 600 registrovaných účastníků
 - všechny prezentace budou dostupné na webu
 - odpovědi na předem zaslané dotazy
- aktuální informace o konání metodických dnů budou vždy uveřejněny na www.uohs.cz

Odpovědné veřejné zadávání

- **Zadavatel může skrze veřejné zadávání řešit i environmentální a sociální aspekty či podpořit zavádění inovací.** Často může tímto způsobem zadavatel přispívat k naplňování cílů, které běžně řeší v rámci jiných politik s využitím dalších prostředků.
- **Odpovědné veřejné zadávání** - proces, při kterém zadavatel nakupuje produkty, služby a stavební práce, které potřebuje, přičemž získává maximální hodnotu za peníze, vytvářením prospěchu pro společnost a ekonomiku, a minimalizací negativních dopadů na životní prostředí.
- **Zadání veřejné zakázky má dopad na společnost, životní prostředí a ekonomiku, a to vše s důrazem na maximální hodnotu za peníze** (nejde tedy o to pořídit plnění za nejnižší myslitelnou cenu, ale v souladu s principy 3E).
- **Odpovědné zadávání veřejných zakázek – nezpochybnitelný trend v Evropské unii i ČR;** více na www.sovz.cz a v ZZVZ.

Legislativní vývoj a očekávání do budoucna - 1

■ Již je součástí platného práva:

- nové zásady sociálně odpovědného zadávání, environmentálně odpovědného zadávání a inovací – účinnost od 1.1.2021
- změny v úpravě zjišťování skutečného majitele – účinnost od 1.6.2021

■ Projednávané změny ZZVZ (134/2016 Sb.):

- vládní novelizace
- nákupy do SHR navazující stav nouze
- zákon o potravinách a tabákových výrobcích

Legislativní vývoj a očekávání do budoucna - 2

■ Nové zásady sociálně odpovědného zadávání, environmentálně odpovědného zadávání a inovací

- zákon 543/2020 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpadech a zákona o výrobcích s ukončenou životností
- změna ZZVZ - část desátá
- účinnost od 1.1.2021

■ Doplněn nový § 6 odst. 4 ZZVZ

Zadavatel je při postupu podle tohoto zákona, a to při vytváření zadávacích podmínek, hodnocení nabídek a výběru dodavatele, povinen za předpokladu, že to bude vzhledem k povaze a smyslu zakázky možné, dodržovat zásady sociálně odpovědného zadávání, environmentálně odpovědného zadávání a inovací ve smyslu tohoto zákona. Svůj postup je zadavatel povinen řádně odůvodnit.

Legislativní vývoj a očekávání do budoucna - 3

- **Nové zásady sociálně odpovědného zadávání, environmentálně odpovědného zadávání a inovací**
 - aplikují se na všechny zadavatele
 - aplikují se na všechny druhy veřejných zakázek
 - aplikují se i na veřejné zakázky malého rozsahu
 - aplikují se vždy, když je to možné z hlediska povahy a smyslu VZ, při vytváření zadávacích podmínek, hodnocení nabídek a výběru dodavatele
 - odůvodnění pro svůj postup musí mít zadavatel vždy
- **Stanovisko expertní skupiny MMR k právním otázkám spojeným se zavedením nových zásad zadávání veřejných zakázek**

<https://portal-vz.cz/wp-content/uploads/2019/12/Stanovisko-k-pr%C3%A1vn%C3%ADm-ot%C3%A1zk%C3%A1m-spojen%C3%BDm-se-zaveden%C3%ADm-nov%C3%BDch-z%C3%A1sad-zad%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD-ve%C5%99ejn%C3%BDch-zak%C3%A1zek.pdf>

Legislativní vývoj a očekávání do budoucna - 4

- Povinnost dodržovat zásady podle § 6 odst. 4 ZZVZ jiné zákonné povinnosti doplňuje, nemůže tedy vést k pořizování plnění nebo postupům, které odporují principům 3E, nebo jsou jinak nepřiměřené či diskriminační !!!
- V rámci odůvodnění svého postupu by se zadavatel měl zabývat všemi **třemi novými zásadami** (právě z pohledu, zda je aplikoval či nikoli a proč), a to i přesto, že ne v každé veřejné zakázce musí být (vzhledem k její povaze a smyslu) promítnuty všechny nové zásady.
- Metodiky MMR, MPSV, MŽP, EU

Legislativní vývoj a očekávání do budoucna - 5

- **Zjišťování skutečného majitele**
- **Zákon 527/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, zákony související s přijetím zákona o evidenci skutečných majitelů a zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, ve znění pozdějších předpisů**
- **Změna ZZVZ – část dvacátá první**
- **Účinnost od 1. 6. 2021**
 - u české právnické osoby – zadavatel zjistí z evidence skutečných majitelů
 - u zahraniční právnické osoby – zadavatel vyzve k předložení výpisu z obdobné evidence nebo předložení dokladů
 - důvod k vyloučení - § 122 odst. 7 písm. a) ZZVZ
 - možnost zrušení závazku - § 223 odst. 3 ZZVZ

Legislativní vývoj a očekávání do budoucna - 6

- **Sněmovní tisk č. 1099 - vládní novela ZZVZ byla předložena do PS PČR, ale dosud nebyla projednána ani v I. čtení**
- **Sněmovní tisk č. 1121 - vládní návrh zákona o podpoře nízkoemisních vozidel prostřednictvím zadávání veřejných zakázek a zajišťování veřejných služeb v přepravě cestujících předložen do PS PČR, ale dosud nebyl projednán ani v I. čtení**
 - reakce ČR na schválení Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1161 ze dne 20. června 2019, kterou se mění směrnice 2009/33/ES o podpoře čistých a energeticky účinných silničních vozidel.

Jak se vyhnout pochybením při zadávání veřejných zakázek?

Pravidlo č.1 – Vše dobře a včas připravit a naplánovat

- Zadavatel prostřednictvím zadání veřejné zakázky realizuje své potřeby = měl by je detailně znát.
- Potřeba zadavatele nerovná se zboží nebo služba, kterou chce zadavatel pořídit; „*Chci tisknout? vs. Chci koupit tiskárny?*“
- Zadavatel by si měl vyhodnotit, zda zvládne zadat VZ sám či potřebuje externího experta/zástupce zadavatele.
- Když už zadavatel musí zvolit administrátora veřejných zakázek/zástupce zadavatele, měl by si zvolit kvalitního a zkušeného.
- Zadavatel by si měl vyčlenit dostatek času na zadávání veřejné zakázky a začít s přípravami včas.
 - „*Když znám 5 let datum, kdy mi skončí platnost stávající smlouvy, proč začínám zakázku soutěžit až 2 měsíce před tímto datem?*“
 - „*Počítám i s možností obrany dodavatele podle ZZVZ a s tím souvisejícími případnými zdržením?*“

Jak se vyhnout pochybením při zadávání veřejných zakázek?

Pravidlo č.1 – Vše dobře a včas připravit a naplánovat

- Zadavatel by měl být seznámen s tzv. odpovědným veřejným zadáváním WWW.SOVZ.CZ
- Odpovědné veřejné zadávání - lze zadávat i tak, že zadavatel nejen nakoupí potřebné zboží, služby a stavební práce, ale současně zohlední související společenské (sociální), širší ekonomické a environmentální aspekty. Často může tímto způsobem zadavatel přispívat k naplňování cílů, které běžně řeší v rámci jiných politik s využitím dalších prostředků.
- Na co nikdy nezapomenout?
 - Zadavatel nemůže při zadávání dělat všechno, co se mu zlíbí, byť by se mu to někdy mohlo zdánlivě jevit i logické.
 - Zadavatel se musí vyhnout libovůli při svém postupu.

Jak se vyhnout pochybením při zadávání veřejných zakázek?

Pravidlo č.2 - Zadavatel hledá dodavatele na trhu

- Před zahájením zadávání by zadavatel měl znát trh, na který hodlá vstoupit.
- Pokud zadavatel není expert na nějakou oblast, je vhodné experta angažovat.
- I před zahájením zadávacího řízení lze jednat s dodavateli.
- Zadavatel by měl (ale nemusí dle ZZVZ) provádět předběžné tržní konzultace § 33 ZZVZ.
- Je vhodné předem si ověřit, zda zamýšlené požadavky neodůvodněně neuzavírají trh a zda nevylučují i dodavatele schopné realizovat předmět veřejné zakázky.
- S dodavateli před zahájením zadávání lze konzultovat, ale nesmí dojít k jejich zvýhodnění.
- Zadavatel musí zadávací podmínky vymezit jednoznačně a srozumitelně.
- Zadavatel stanoví zadávací podmínky pro dodavatele na trhu.
- Zadavatel by neměl spoléhat na to, že si dodavatelé jako odborníci něco v zadávacích podmínkách domyslí.

Jak se vyhnout pochybením při zadávání veřejných zakázek?

Pravidlo č.2 - Zadavatel hledá dodavatele na trhu

- Dotazy či žádosti o vysvětlení zadávací dokumentace musí zadavatel brát vážně a bez předsudků.
- Zadavatel musí při vymezování svých požadavků reflektovat i aktuální situaci na trhu.
- Diskriminační (a tedy nezákonný) je i požadavek na kvalifikaci, který sice je přiměřený předmětu poptávaného plnění, jeho rozsahu a složitosti, nicméně neodpovídá situaci na trhu, zejména na takovém trhu, který je „nový“, respektive který se teprve „rozvíjí“.
- Zadavatel by si měl před zahájením zadávacího řízení alespoň orientačně ověřit, kolik dodavatelů pohybujících se na trhu je schopno jím požadovanou kvalifikaci vůbec splnit.

Jak se vyhnout pochybením při zadávání veřejných zakázek?

Pravidlo č.3 – Někdy úplně stačí, aby měl zadavatel „zdravý selský rozum“

- Zadavatel by měl znát racionální důvod pro stanovení každé zadávací podmínky aneb „*Vím, co dělám a proč to dělám?*“
- Má-li zadavatel racionální důvod pro své jednání, ulehčuje mu to v průběhu veřejného zadávání život.
 - „*Skutečně vím, proč je kvalifikovaný jen ten dodavatel, který realizoval 4 referenční zakázky a není kvalifikován ten, který realizoval pouze 3?*“
 - „*Skutečně vím, proč je pro mě u kvalifikace potenciálního dodavatele podstatná realizace referenční zakázky v určitém finančním objemu a nikoliv její věcný rozsah?*“
 - „*Vím vůbec, proč chci technickou kvalifikaci-požadavky na členy realizačního týmu, když složení realizačního týmu nijak neřeším ve smluvních podmínkách?*“
- Zadavateli se nemusí vždy vyplatit opisovat z jiných zadávacích dokumentací.
- Každý případ veřejné zakázky může být jiný, trh se vyvíjí.

Jak se vyhnout pochybením při zadávání veřejných zakázek?

Pravidlo č.3 – Někdy úplně stačí, aby měl zadavatel „zdravý selský rozum“

- ZZVZ nemá konkrétní pravidla pro každou situaci = flexibilita vs. odpovědnost.
- Zadavatel by měl sledovat metodické materiály Ministerstva pro místní rozvoj.
- Zadavatel by měl sledovat aktuální rozhodovací praxi ÚOHS, Krajského soudu v Brně a Nejvyššího správního soudu.

Jak se vyhnout pochybením při zadávání veřejných zakázek?

Pravidlo č.4 – Zadavatel nemusí vybrat dodavatele jen podle nejnižší nabídkové ceny

- Zadavatel by si měl předem říct, co je pro něj při výběru dodavatele podstatné a prioritní (omezené rozpočtové prostředky? celkové náklady? kvalita? ekologická či sociální odpovědnost?...)
- Zadavatel může dodavatelům „zastropovat“ maximální nabídkovou cenu a může hodnotit jen podle ceny.
- Zadavatel může při hodnocení zohledňovat i celkové náklady, tj. nejen pořizovací cenu, ale náklady celého životního cyklu.
- Zadavatel při hodnocení může zohledňovat i kvalitu, a to i např. environmentální a sociální kritéria, která jsou spojena s předmětem VZ – blíže viz WWW.SOVZ.CZ

Jak se vyhnout pochybením při zadávání veřejných zakázek?

Pravidlo č.4 – Zadavatel nemusí vybrat dodavatele jen podle nejnižší nabídkové ceny

- Způsob hodnocení musí být popsán transparentně již v zadávacích podmínkách a nelze se od něj při samotném hodnocení odchýlovat.
- Hodnotit lze vždy jen údaje předložené v nabídce.
- Předmětem kritéria hodnocení nemůže být něco, co je zadavateli dodavatelem prezentováno až po uplynutí lhůty pro podání nabídky, tj. něco, co není součástí nabídky.

Jak se vyhnout pochybením při zadávání veřejných zakázek?

Pravidlo č. 5 – Vždy je třeba dodržet základní zásady uvedené v § 6 ZZVZ

- Zásada transparentnosti aneb hrajeme s odkrytými kartami
- např. z oznámení rozhodnutí o vyloučení účastníka ze zadávacího řízení musí být bez dalšího jasné, z jakých objektivních a dostatečných zjištění zadavatel vycházel, a v čem se tato jeho zjištění stávají nekompatibilní se zákonem či zadávacími podmínkami na danou veřejnou zakázku,
- v případě zrušení zadávacího řízení je zadavatel povinen zcela jednoznačně identifikovat, co je důvodem zrušení zadávacího řízení, a přezkoumatelně vysvětlit, proč nelze zadávací řízení ukončit preferovaným způsobem, kterým je uzavření smlouvy (nelze jen opsat ustanovení zákona a nic konkrétního neříct)
- v zadávacích podmínkách nestanovovat „vícevýznamové“ požadavky nebo takové, u kterých dodavatelé musí sami odhadovat, co přesně zadavatel daným požadavkem myslel.

Jak se vyhnout pochybením při zadávání veřejných zakázek?

Pravidlo č.5 – Vždy je třeba dodržet základní zásady uvedené v § 6 ZZVZ

- Zásada přiměřenosti aneb všeho s mírou
 - např. zadavatel musí postupovat tak, aby jeho kroky a stanovované požadavky byly objektivně a odůvodnitelně svázány s veřejnou zakázkou, stejně tak aby odpovídaly i situaci a zvyklostem na trhu v daném odvětví, ze kterého je poptávané plnění získáváno,
 - lhůty stanovené zadavatelem v zadávacích podmínkách nebo ve výzvách musí být adekvátní tomu, co zadavatel v dané lhůtě po dodavatelích požaduje.
- Co musí splňovat požadavek zadavatele, aby byl přiměřený?
 - musí být objektivně potřebný
 - zadavatelem (skutečně) odůvodnitelný
 - vhodný (schopný zajistit zadavatelův cíl)
 - omezující soutěž co nejméně

Jak se vyhnout pochybením při zadávání veřejných zakázek?

Pravidlo č.5 – Vždy je třeba dodržet základní zásady uvedené v § 6 ZZVZ

- Zásada rovného zacházení aneb stejná pravidla hry pro všechny
 - např. nelze selektivně poskytovat informace a vysvětlení k zadávací dokumentaci jen některým dodavatelům,
 - nelze jen určitému dodavateli či skupině dodavatelů umožňují vysvětlit informace (ne)obsažené v nabídkách, aby tento dodavatel či skupina dodavatelů měla stále šanci veřejnou zakázku získat a oproti tomu jinému dodavateli či skupině dodavatelů neumožní doplnění informací obsažených v nabídce.
- Povinnost zadavatele zajistit, aby bylo v každé situaci zacházeno se všemi dodavateli obdobně, tedy tak, aby měl každý dodavatel zcela srovnatelnou příležitost na úspěch při ucházení se o veřejnou zakázku.
- Zadavatel nesmí bezdůvodně, úmyslně i neúmyslně protěžovat či naopak znevýhodňovat určité dodavatele na úkor jiných.

Jak se vyhnout pochybením při zadávání veřejných zakázek?

Pravidlo č.5 – Vždy je třeba dodržet základní zásady uvedené v § 6 ZZVZ

- Zásada zákazu diskriminace aneb všichni dodavatelé jsou si rovni
 - Zadavatel nesmí dodavatelům (bezdůvodně) ztěžovat možnost účastnit se zadávacího řízení či dokonce účast v zadávacím řízení zcela znemožňovat.
 - Zadavatel se svým jednáním může dopouštět diskriminace zjevné či diskriminace skryté, ale obojí ZZVZ zakazuje.
-
- **Pozor na další nové zásady v § 6 odst.4 ZZVZ účinné od 1.1.2021!**

Jak se vyhnout pochybením při zadávání veřejných zakázek?

Pravidlo č.6 – Zadavatel musí námitky stěžovatele brát vážně

- Opravdu je efektivně využíván institut rozhodování o námitkách?
- Institut námitek podle § 241 ZZVZ = zpětná vazba dodavatele zadavateli.
- I přiznání chyby v zadávacím řízení ze strany zadavatele zadavateli může ušetřit zadavateli čas.
- I případné zrušení zadávacího řízení a zahájení zadávacího řízení nového může vést rychleji k uzavření smlouvy na plnění veřejné zakázky.
- Nesprávné vyřízení námitek může mít za následek prodloužení procesu zadávání i pokutu od ÚOHS.
- Odmítá-li zadavatel námitky, musí se podrobně a srozumitelně vyjádřit ke všem skutečnostem tvrzeným v námitkách.

Jak se vyhnout pochybením při zadávání veřejných zakázek?

Pravidlo č.7 – Zadavatel by měl znát svá práva a povinnosti při řízení/šetření ze strany ÚOHS

- Nespolupráce zadavatele s ÚOHS může skončit pokutou i zrušením napadeného úkonu či celého zadávacího řízení.
- Některé procesní návrhy je možno učinit jen v omezené lhůtě - princip koncentrace

**Děkuji Vám za pozornost a
přeji hodně štěstí a
trpělivosti při zadávání
veřejných zakázek!**

michal.kobza@uohs.cz

